

Nationalekonomisk Forening

afholdt sit sidste Møde i Sæsonen 1874—75 Onsdagen d. 14 April. Hr. cand. polit. Rubin holdt et Foredrag om: **De danske Sparekasser.** Efter et fra flere Sider ogsaa under Mødet udtalt Ønske er dette Foredrag blevet udarbejdet til en Afhandling. Idet vi henvise til denne, der findes trykt foran, Side 297, meddele vi her Referatet af den Diskussion, der knyttede sig til Indledningsforedraget:

Fuldmægtig **Marius Gad** mente, at Rubins Udtalelse om, at Sparekasserne vare beregnede paa fjerde Stand, burde modificeres derhen, at de overhovedet vare beregnede paa dem, der kunde lægge Smaasummer tilside. Rubin havde for en stor Del Ret i, at vore Sparekasser vare gaaede over til at gjøre Bankforretninger, der laa noget fjernt fra det oprindelige Formaal. At bringe Sparekasseinstitutionen tilbage til dens oprindelige Formaal vilde vistnok være det Retteste. Det kunde være meget hensigtsmæssigt, at ansete lokale Mænd sættes i Spidsen for Sparekasserne; men naar Talen var om at anvende Kassens Midler som Bankmidler, var det ganske vist, at Bestyrelsen led af Mangler. Det stod noget tvivlsomt for Taleren, om man skulde se at udvikle Sparekasserne til fuldstændige Banker, eller om man ikke snarere skulde se at føre Institutionen tilbage til det Oprindelige. Han var mest stemt for det Sidste.

Landinspektør **Ring** fremdrog et Par Exempler paa, hvorledes visse Sparekasser ved at tilstaa nogle Bestyrelsesmedlemmer Løn snarere end at værne om Sparekassens Interesser havde søgt at skaffe ansete Folk et Supplement til deres Livsunderhold.

Professor Frederiksen var i det Væsenlige enig med Rubin. Der var ganske vist en Modsigelse mellem den Maade, hvorpaa Sparekasserne oprindeligt vare fremkomne, og den Maade, hvorpaa de havde udviklet sig. Nu da de havde udviklet sig til Banker, lod det sig imidlertid umuligt gjøre at skrue dem tilbage til at blive rene Sparekasser. Det var bedst at se at faa dem til paa en tilfredsstillende Maade at udfylde den Stilling, de nu engang havde valgt sig. Mange Sparekasser anvendte deres Midler paa en meget uheldig Maade; de satte dem fast, saa at de ikke let kunde disponere over dem. Bedre vilde det dog være, om de for Exempel anbragte dem i Kreditforeningsobligationer, der haade vare et sikkert og et let realisabelt Papir. Men den nuværende Anbringelsesmaade medførte stor Risiko. En Krise vilde bringe vore Sparekasser i en højst uheldig Stilling. Man havde jo set, hvorledes «Bikuben» for et Par Aar siden var blevet bestormet, og hvilke meget betydelige Kapitaler, der i Løbet af et Par Dage var blevet taget ud, — uagtet der dengang ikke var nogen som helst virkelig Grund til Frygt. Hvorledes vilde det da ikke gaa, i hvilken mislig Stilling vilde Kasserne da ikke blive bragte, naar der kom en virkelig Krise! I Stedet for at anbringe sine Midler i Hypotheker og paa mindre forsvarlige Maader, burde der søges sikre og let realisable Anbringelser. Diskontering var for visse Kasser en god Maade at bruge Midlerne paa. Der maatte gjøres en bestemt Forskjel mellem, om Kapitalerne vare satte ind for at tages ud den næste Dag eller for at blive staaende i længere Tid. Intet andet Lands Bankvæsen undlod at tage Hensyn til denne Forskjel; i intet andet Land gav man samme Rente, hvadenten Kapitalen indestod kort eller lang Tid. Der maatte ske Forandring i disse Forhold, om det end for enkelte Instituter vilde være vanskeligt at gennemføre den. Det var nødvendigt, at der førtes Kontrol med Sparekasserne. Taleren kunde i alt Fald være tilbøjelig til at anse en Statsundersøgelse med paafølgende Publikation af Anstaltens Status for heldig.

Overretsprokurator **Hein** hævdede, at der fornuftigvis ikke kunde være Tale om at føre de enkelte Sparekasser tilbage til

det Oprindelige; det var Sparekasseinstitutionen, der skulde føres tilbage. Arbejderne burde hæves ved Selvhjælpen, fordi kun den kunde hæve den moralske Bevidsthed; som et Bidrag til at hæve denne Bevidsthed, som et Led i Selvhjælpsbestræbelserne havde Sparekasserne stor Betydning. En Statskontrol var nødvendig, ihvorvel dennes Form kunde være omtvistelig; dog saameget kunde siges, at Kontrollen ikke maatte være blot nominal, men effektiv.

Gad sluttede sig i det Væsenlige til Hein. Ogsaa han mente, at det var Sparekasseinstitutionen, ikke de enkelte Kasser, der burde bringes tilbage til den oprindelige Bestemmelse. Der burde skjelnes skarpt mellem Banker og rene Sparekasser. Med disse sidste var Statskontrol nødvendig.

Rubin fremhævede Vanskelighederne ved Gjennemførelse af Statskontrol. Regeringen kunde ikke godt indføre Kontrol uden samtidig at paatage sig et vist Ansvar.

Redaktionssekretær **Nathansen** mente, at Vanskelighederne ved at udskille Sparekassevæsenet fra Bankerne nok kunde overvindes, men han maatte fremhæve, at der dog vare virkelige Vanskeligheder tilstede, og at man burde vogte sig for at se sig blind paa Theorien om det Ønskelige i ganske at adskille Sparekasser og Banker. At blot Theoretikerne vare enige herom, nyttede ikke; det maatte ogsaa gaa op for praktiske Folk og det store Publikum. Ude paa Landet, hvor man havde en saa fast Tillid til Sparekasserne, vilde de her i Foreningen fremsatte Anskuelser vække Forbavselse. Det var glædeligt, at Universitetet havde fremsat en Prisopgave om Sparekassevæsenet, og at denne havde fremkaldt en Besvarelse, der syntes at indeholde meget Materiale; men dette Materiale burde videre bearbejdes, saaledes at der i det store Publikum kunde blive vakt Bevidsthed om det Farlige i den nuværende Ordning.

Assistent, cand. jur. **Jacobi** syntes ikke, at de foregaaende Talere, der havde talt om Adskillelse af Sparekasse og Bank, ret havde paavist, hvori den store Modsætning egenlig bestod.

Rubin svarede, at Forskjellen laa i den hele Forretningsordning og Maade at drive Forretninger paa.

Nathansen ytrede, at der vel ikke kunde dekretes Over-

gang til Sparekassevæsen, men Staten skulde gribe ind og sætte Betingelser, som Sparekasserne maatte opfylde, hvis de ikke vilde gaa over til anden Virksomhed.

Gad fremhævede, at Midlerne kunde søges anbragte paa to Maader: enten kunde man ved Anbringelsen af dem søge at gjøre dem saa materielt frugtbringende som muligt; eller ogsaa kunde Hovedøjemedet være at finde en sikker og disponibel Anbringelse, saaledes at alle Indsættlere øjeblikkelig kunde faa deres Indskud tilbage, naar de ønskede dem. Forsaavidt det første Formaal søgtes naaet, maatte Staten i det Hele overlade Folk til sig selv; med Hensyn til sidstnævnte Formaal var Statsomdanning derimod nødvendig. Denne kunde ske paa flere Maader: enten kunde Staten overlage en ligefrem Garanti; eller den kunde undlade at overtage Garanti, men føre Kontrol. Taleren foretrak Statskontrol fremfor Statsgaranti.

Bankdirektør **Bech** advarede imod i Sparekassespørgsmaal at uddrage for bestemte Slutninger af Statistiken; thi Sparekassestatistiken var særlig upaalidelig. Indlederen havde fremhævet, at forbavsende faa Arbejdere havde Indskud i Kasserne; men Sagen var, at mange Folk ikke holdt af at opgive deres Livsstilling, og mange Indsættere skjulte sig bag Andre. Taleren vidste af personlig Erfaring, at ikke faa Konti tilhørte Arbejdere, uagtet dette ikke lod sig oplyse gjennem Statistiken. — Det vilde være heldigt, om Sparekasserne omdannedes til virkelige Pengeinstituter, saaledes at der altid var en Aktiekapital, der kunde tjene som Reserve- og Garantifond; men det vilde være ønskeligt, om Forholdene fik Lov til at udvikle sig ganske naturligt; Folk vilde nok lære, hvor de sikrest kunde henvende sig.

Efter at de foregaaende Talere samt Bankassistenterne **Bing** og **Witte** havde vexlet en Række Smaabemærkninger, sluttedes Diskussionen.

Foreningens næste Møde vil blive afholdt i September.